

ЦЕНТАР ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ ПРОСТОРА У РЕВИТАЛИЗОВАНОМ
САКРАЛНОМ ОБЈЕКТУ

CENTER OF COMMON WORKING SPACE IN REVITALIZED SACRAL BUILDING

Инес Човић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Област – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај - Предлог пројекта ентеријера садржи приказ истраживачког и пројектантског процеса рада, који следе један из другог. Истраживачки рад представља основну подлогу пројектантске концепције.

Кључне речи: ентеријер, пројектовање ентеријера, дизајн ентеријера, ревитализација, реконструкција, радни простор, црква.

Abstract – The purposed interior design contains a presentation of the research and designing work process. Research work is a basic foundation for developing spatial design concept.

Keywords: interior, interior design, revitalize, reconstruction, common working space, church.

1. УВОД

Тема мастер рада је ревитализација, реконструкција и адаптација постојећег сакралног објекта у центар заједничког радног простора. На овај начин испитује се утицај архитектуре на функционалну вредност простора као и његову (не)зависност. У раду су анализирана различита решења пренамене сакралних објеката, старих објеката оплемењених новим делом или наменом, мултифункционалност и флексибилност.

Циљ истраживања обог рада је утврђење могућности и значај цркве Св. Рудолфа, узимајући у обзир очување постојећег стања сакралног објекта и измештање колаборационог простора у радно окружење које је оријентисано ка природи, погледу на реку Дунав, на месту културног и историјског значаја.

2. ПОЈАМ *CO-WORKING* И ЊЕГОВ ЗНАЧАЈ

Последњих неколико година *co-working* постаје све популарнији широм света, па тако и код нас. *Co-working* је по стриктној дефиницији рад у заједничком простору уз плаћање одређене накнаде. Овакав концепт се показао као одлично решење за тимски или индивидуални рад, стварање које није зависно од места.

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији је ментор био др Марко Тодоров, ред. проф.

У многим градовима широм света, па и у Србији евидентан је широк дијапазон проблема, који их неретко чине непривлачним местима за боравак. Имајући у виду да убрзани темпо живота, повећање радног времена, односно смањење слободног времена, развој нових техника и технологија, брз проток и доступност великог броја информација, као и радикалне друштвене реорганизације, утичу на промену профила корисника. Данас, услед једне нове друштвене диференцијације, различите перцепције појмова, затим померања програма и функција унутар простора, развоја нових потреба за повезивањем више различитих функција, као и непредвидивости смера развоја промена током времена, јавни простор неопходно је организовати у складу са принципима јасно дефинисане флексибилности, која омогућава функционисање различитих концепата и активно кореспондира са континуалним променама.

Квалитет функционисања простора представља кључни фактор који јавне објекте чини атрактивним, виталним и одрживим местима за боравак људи. Оно што овакав концепт простора чини посебним јесте локација и дизајн ентеријера. Истраживања су показала да излазак из редовног радног окружења повећава продуктивност и креативност.

3. ПСИХОЛОГИЈА ПЕРЦЕПЦИЈЕ ПРОСТОРА

Атмосфера

Доживљавамо атмосферу кроз нашу емоционалну осетљивост-форму перцепције која делује невероватно брзо, која нама људима очигледно треба да нам помогне да преживимо [1].

Поглавље о атмосфери је инспирисано есејем Атмосфера П. Зумтхор. Посебна пажња се придаје човековим сензорним карактеристикама, његовој перцепцији околине, интерпретацији, еволуцији и значењу које му притом даје.

Квалитет простора или места није само визуелна перцепција квалитета како се обично претпоставља. Предрасуда околине карактер је сложених вишечулних фузија безбројних фактора који су одмах и синтетички прихваћени као целокупна атмосфера, амбијент, осећај или расположење «Уђем у зграду, видим собу и - у делићу секунде – имају овакав осећај», Петер Зумтхор, један од архитеката који је уверен у битност атмосфере [2].

Постоје социјалне, атмосфере на радном месту, у породици, међуљудске итд. Те атмосфере могу бити подстицајне или обесхрабрујуће, ослобађајуће или

пак оне које гуше. Можемо чак и да причамо о специфичним атмосферама: културне, регионалне или националне. *Genius loci*, или ти дух места је слично ефемеран, нефокусиран и нематеријалан, искуственог је карактера који је близак у вези са атмосфером [3].

Проксемика

Невероватан је утицај који простор и дизајн имају на индивидуално понашање, расположење и поступке. Иако се доста истраживао утицај боја на индивидуална осећања и начине на које оне утичу на нас, концепт простора у ентеријеру је мало истражен, иако он има много већи утицај.

Студија простора је позната као проксемика (енг. proxemics - близина), и она се бави објашњавањем зашто се осећамо на неки одређени начин када улазимо у простор. Она се конкретно бави са количином простора који је потребан између људи да би се осећали пријатно и опуштено, што је веома повезано са начином на који је пројектована соба или како је јавни простор постављен.

Искуство места

Постоје различите студије и истраживачке организације социолога, психолога, географа и архитеката које не полазе само с различитих стајалишта, већ их различито тумаче односе између појединих дисциплина које се баве питањима перцепције и обликовања. Урбанисти, архитекти и дизајнери уочили су потребу за сарадњом и применом одређених истраживања која се неће ограничити на теорију.

У књизи *Искуство места* Тони Хис користи појам "Истовремена перцепција – систем који користимо да искусимо нашу околину" [4]. Архитектонска мисао је одавно постала глобална и она не препознаје границе као такве. Њена материјализација свакако да поприма специфичности места на коме се реализује у оној мери у којој се разликују културе, друштва, клима, међу многим аспектима који обликују архитектуру. Свесни чињенице да је однос двосмеран сваким новим обликовањем простора, тај простор обликује нас, јер у директној је вези са нашим животним навикама. Док улазимо у простор, простор улази у нас, а искуство је у суштини размена, фузија објекта и предмета. Роберт Погуе Харрисон, амерички књижевник, је изјавио „У фузији места и душе, душа исто толико садржи место, као што место садржи душу, оба су подложна истој сили деструкције" [5].

Простор у простору

Пројектовањем простора у простору не треба да се наруши функционалност, већ да се међусобно допуни. Сваки простор би требало неометано да функционише засебно, али и као целина.

То представља изазов за сваког архитекту, допуњује просторни садржај и пружа више могућности и тиме подстиче разноликост начина коришћења. Посебно занимљива решења су она која до детаља преплићу разне начине повезаности. Простор у простору може значити судар времена, намене, функције, кретања, самим тим повезује људе из различитих сфера

интересовања, који се захваљујући оваквом концепту налазе на истом месту.

Однос старог и новог

Бити модеран није мода. То је држава. Неопходно је разумети историју, а онај ко разуме историју зна како да пронађе континуитет између онога што је било и онога што ће бити. Комбинација старог и модерног није нова. Кроз историју, било кроз наслеђивање или стицање, људи су прилагодили постојеће зграде и дограднили објекте из претходних генерација и различитих култура како би створили удобне, индивидуалне и понекад модерне објекте [6].

Током двадесетог века, дизајн је напредовао од радикалне визије модернистичког покрета тридесетих година прошлог века до домаће малопродатне револуције Хабитата са својим шареним раскошним софама шездесетих година и коначно минималистичким савременим кућама створеним крајем века. Сви су били различити и сви су били модерни. И док је технологија можда трансформисала животне просторе на много начина - од ниског одржавања, еколошки прихватљивих материјала који се користе у савременим кућама, до куповине на интернету, испуштања пластичних столица како би одговарала нашим облицима тела.

4. СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА

Овом анализом обухваћени су објекти на чија се решења могу ослонити анализе предстојећег задатка.

Plug In House

Пројекат под називом Plug In House или у преводу "уметнута кућа" изведена је 2018. године у селу Шангвеј у Кини. Као последица социјалног догађаја дошло је до девастације физичке форме али и намене појединих архитектонских објеката. Објекти су девастирани и урушени до фасадних опни које су остале као историјско и архитектонско наслеђе од значаја, које је међутим у потпуности лишено функционалности.

Решење овог пројекта је захтевало форму која је сама за себе самостална али у физичком односу са постојећим зидинама. Зидине су у оквиру решења пројекта узете за једну опну унутар које се „умеће“ једна потпуно нова структура која ће давати све потребно да се овај простор ревитализује у смислу намене. Обезбеђен је нов стамбени простор који позива на останак са једним потпуно новим просторним квалитетом.

Ревитализација и пренамена катедрале у књижару

Пројекат ревитализације и пренамене доминиканске цркве из 15. века је један од примера где је на један обзиран начин оживљен сакрални објекат. Он је у потпуности сачуван и све његове, у овом случају бројне вредности су сачуване али и искориштене у сврху изградње нових вредности у оквиру једног комерцијалног садржаја. Однос новог и старог је двосмеран. Стари објекат уздиже садржај књижаре на један виши ниво а изградњом књижаре остварени су

економски услови за одрживост овог значајног објекта са тиме да овај новонастали просто не угрожава затечене вредности јер је простор дизајниран тако да се конструкција може уклонити без оштећења постојеће зграде, односно статички је независна. Просторна интервенција је ненаметљива, јасно дефинисана са тежњом да сачува атмосферу постојећег места, без нарушавања њених историјских вредности спајајући класичну архитектуру и модерну.

5. ПРОЈЕКТОВАЊЕ ЕНТЕРИЈЕРА

5.1. Концепт

Одабиром инспиративне локације и проучавањем историје цркве Св. Рудолф, која је данас у лошем стању и истраживањем послова који се обављају од куће био је изазов објединити та два садржаја. Како је временом црква пропадала, приликом стварања концепта идејног решења, циљ је био да црква остане нетакнута. Полазећи од тога, произашао је једноставан концепт који представља стаклени павиљон који испуњава унутрашњост цркве али нема директан контакт.

Фотографија бр. 1 *Постојеће стање цркве* [7]

5.2. Одабир локације

Одабир локације има важну улогу у овом задатку. Баноштор се налази у северном Срему, у Војводини недалеко Новог Сада. Смештен је на северним падинама Фрушке Горе уз обалу Дунава. Грађена у периоду 1910-1914. године, по коначном ослобођењу ових крајева од Турака, била је у функцији свега тридесетак година. Сагледавајући објекат и целини, степен деградације је различит. Тип грађевине је једнобродна базилика, основа је правоугаоног облика са апсидом на јужној страни и звоником који је приљубљен уз цркву.

5.3. Принципи пројектовања

Неопходно је извршити параметризацију функција и омогућити несметано функционисање њихових комбинација, тако да се могу носити с програмским и просторним променама. Структура павиљона је прозирна, унутрашњост се преноси споља, у непрестаном је контакту са својим окружењем. Намена павиљона је место креативног простора, подстицање на рад, инспирацију, међусобну размену идеја и истраживања. Кретањем кроз простор ствара

се динамика и то оживљава цркву, иако на њој ништа није урађено да би се стварно стекао тај утисак. Корисници су ти који праве атмосферу, звук, температуре и материјале својим кретањем кроз транспарентни павиљон.

Веза између павиљона и анекса је пасарела, која пролази кроз отвор прозора на зиду цркве. Између павиљона и анекса нема баријере у виду врата, слободан је пролаз и тако је омогућен лакши приступ другим наменама које поседује анекс.

5.3.1. Материјализација

Приликом изградње објекта од материјала су се користили опека за зидање опне објекта и њених масивних спољашњих зидова, под у постојећем објекту не постоји, као ни кров.

Приликом дизајнирања новог идејног решења стакленог павиљона који се изводи од челичне конструкције, кутијастих профила 150x150 mm. У челичне рамове постављају се стаклени панели који дају прегледност и транспарентност заједничког радног простора. Под у приземљу павиљона се састоји од слојева челика, оплате, испуне и подашчаног пода. Степенице које повезују приземни део са спратним су такође од метала.

Други објекат који је адаптиран уз зид цркве, анекс, је зидан од опеке дебљине зидова 25 cm. Његова комуникација са павиљом и црквом је преко пасареле, због лакшег премошћавања висине. Прелазак из павиљона у анекс дешава се на другој етажи, која је на висини од 3 m. Посебан доживљај представља то што пасарела који спаја павиљон и анекс пролази кроз отвор прозора на фасади цркве.

Ентеријер анекса је уређен у модерном и минималистичком стилу, прилагођен намени. На под анекса је постављен паркет у боји натур хрса, сидови су урађени у техници натур бетона. Цео ентеријер је комбинација топлих и хладних боја и материјала.

5.3.2. Расвета

Просторни задатак је намењен заједничком радном простору и функционално је прилагодљив, самим тим велики значај има одабир и разноликост расвете.

У просторним јединицама користили су се амбијентално, акцентовано и радно осветљење.

5.3.3. Мобилијар и опрема

Мобилијар целог простора може да се класификује у две групе. То су дизајнирани намештај и опрема која се купује.

Павиљон: Радионица на спрату садржи радне столове и столице који су мобилни и постављају се у односу на потребе корисника. Концепт простора је осмишљен тако да га чине мобилни елементи који се различитим комбинацијама слагања формирају према намени. Столице и столови су куповни, док су полице дизајниране и прављене по мери.

Фотографија бр. 2 Однос павиљона и цркве [8]

Анекс: Модеран ентеријер постигнут је једноствним облицима мобилијара, али је текстура и одабир материјала учинила да једноставност не буде монотона. Угаона гарнитура заузима централну позицију у лоунге зони, уједно и највећој просторији у анексу. Кухиња је смештена испод степеништа. Сала за састанке је одвојена преградним стаклом, по потреби служи и као просторија за ручавање.

Фотографија бр. 3 Однос анекса и цркве [9]

Фотографија бр. 4 Ентеријер анекса [10]

6. ЗАКЉУЧАК

При бављењу простором напуштеног објекта и истраживању могућих начина којима би се поново успоставио занимљив и атрактиван амбијент, намеће се велики број различитих решења која су инспиративна и храбра, у зависности од аспеката посматрања проблема. Прву фазу истраживања локације за будући пројекат карактерише тежња да се утврде релевантни аспекти за даљи рад, како би крајње решење било што концизније. Одступање од стандарда треба да води у правцу ослобађања наших креативних могућности.

Просторни оквир који је изгубио некадашњу намену, под утицајем разних историјских, културолошких или социолошких фактора не треба посматрати као руину, већ треба покушати да се премести у систем вредности садашњег тренутка и да се садржајно обогати.

Разрадом теме могућности приступа проблему су се раширила. Битан закључак овог истраживачког процеса јесте да како човек, тако ни архитектура није предодређена да до краја живота буде једно. Живимо док се мењамо и развијамо.

7. ЛИТЕРАТУРА

- [1] P. Zumthor, Atmospheres – Architectural environments – Surrounding objects, Basel – Boston - Berlin, Birkhäuser, 2006, p. 13.
- [2] Ibid
- [3] Бранкица Ристић – Центар за истраживање винске културе, мастер рад
- [4] T. Hiss, The experience of place, New York, Random House, 1991
- [5] R. Pogue Harrison, Gardens: an essay on the human condition, Chicago - London, The University of Chicago Press, 2008, p. 130.
- [6] <http://www.mkthink.com/2014/08/01/old-new-can-contemporary-and-historical-architecture-exist/>
- [7] Ауторско дело *Фотографија постојећег стања цркве*
- [8] Ауторско дело *Просторни приказ павиљона*
- [9] Ауторско дело *Просторни приказ анекса*
- [10] Ауторско дело *Просторни приказ ентеријера анекса*

Кратка биографија:

Инес Човић рођена је у Суботици 1993. год. Мастер рад на Факултету техничких наука из области Архитектура- Дизајн ентеријера одбранила је 2019. године.